

reportaža

Roberta SORIĆ

Prof. dr. sc. Snježana Tolić s Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku održala je predavanje o obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima kao ključu europskog modela poljoprivrede. Prof. Tolić predavanje je održala na Forumu "Mladi i poljoprivreda" u Osijeku u sklopu projekta GRASS Croatia, koji je sufinanciran sredstvima Europske komisije. Tom je prigodom podsjetila kako su Ujedinjeni narodi 2014. proglasili godinom obiteljskih farmi zbog naglašavanja njihove posebne važnosti za stvaranje prehrane neovisnosti, očuvanje tradicionalnih prehrambenih proizvoda koji pridonose uravnoteženoj prehrani stanovništva te održavanje agrobioraznolikosti i održive uporabe prirodnih resursa. OPG-ovi također pružaju doprinos lokalnim ekonomijama pozitivnim gospodarskim učincima a time i doprinos ukupnom blagostanju lokalnih zajednica, rekla je prof. Tolić i dodala kako OPG-ovi njeguju društveno vrijedne modele poljoprivredne prakse koji su ekonomski, socijalno i ekološki održivi.

OBITELJSKA POLJOPRIVREDA EU

Obiteljska poljoprivredna gospodarstva u EU čine 85 % ukupnog broja poljoprivrednih gospodarstava i raspolažu sa 68 % ukupne korištene poljoprivredne površine te proizvode čak 71 % ukupne vrijednosti poljoprivredne proizvodnje, rekla je prof. Tolić i naglasila kako je u EU 12 milijuna OPG-ova te 25 milijuna aktivnih poljoprivrednika, koji raspolažu sa 172 milijuna hektara poljoprivrednog zemljišta, što dostatno govori o važnosti koju ima poljoprivredna proizvodnja na OPG-ovima u EU. U Hrvatskoj je u sektoru obiteljske poljoprivrede ukupno aktivno 312.176 osoba, od kojih je 165.167 nositelja OPG-ova, čija je prosječna dob 59 godina, rekla je prof. Tolić i dodala kako je krajem 2016. poljoprivrednih gospodarstava bilo ukupno 170.515; od toga su OPG-ovi zastupljeni s 97 %, odnosno bilo ih je 165.167. Koliko je

značenje obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava u EU, govori i podatak da oni zapošljavaju najveći dio radne snage, i to čak 88 % ukupnog reguliranog rada u ovom sektoru, rekla je prof. Tolić i dodala kako se, usprkos tome, obiteljska gospodarstva svakodnevno suočavaju s izazovima uspješnog planiranja, pristupa tržištima, financiranja, udruživanja, primjenom inovacija, administrativnim barijerama, neizvjesnostima tržišta i drugim preprekama koje utječu na odluke poljoprivrednika o nastavku bavljenja poljoprivredom. Naime, ukupan broj gospodarstava u razdoblju od šest godina, do 2016., smanjio se za 27.508 gospodarstava, a najviše se smanjio broj zadruga, istakla je prof. Tolić.

DEMOGRAFSKE ZNAČAJKE OBITELJSKE POLJOPRIVREDE

Poznato je da je obiteljska poljoprivreda suočena sa starenjem svoje radno aktivne populacije i sukladno s tim s vitalnošću i nasljeđivanjem poljoprivrednih imanja koja su se tradicionalno prenosila s koljena na koljeno, što dovodi u pitanje opstanak brojnih obiteljskih gospodarstava, rekla je prof. Tolić i dodala kao je u strukturi europskih poljoprivrednih gospodarstava samo 6 posto nositelja mladih od 35 godina, što je, preračunano, 435.000 gospodarstava, čija je prosječna veličina 14,6 ha. U Hrvatskoj se mladim poljoprivrednikom smatraju nositelji OPG-a do navršene 40 godina života i krajem 2016. godine bilo ih je 10 %, a udio mladih do navršene 35 godina bio je 5,67 %, što je niže od prosjeka EU. Poljoprivredno stanovništvo stari na cjelokupnom prostoru Europske unije, pa tako podaci od prije pet godina pokazuju kako je na svakog nositelja PG-a mladog od 35 godina bilo njih devet starijih od 55 godina, s tim što je Poljska imala najveći udio poljoprivrednih nositelja mladih od 35 godina (12,3 %), što je dvostruko više od prosjeka EU, a Portugal je imao najstarije poljoprivredno stanovništvo - čak 73,4 % vlasnika farmi bilo je iznad 55 godina, slijede Bugarska sa 70,3 % i Rumunjska sa 67,5 %, prezentirala je prof. Tolić stanje u EU.

OBITELJSKA POLJOPRIVREDA GOSPODARSTVA

Neophodno je

OPG-ovi omogućuju

- prehrambenu neovisnost, posebno za siromašne i socijalno ugrožene obitelji
- očuvanje tradicionalnih prehrambenih proizvoda koji pridonose uravnoteženoj prehrani stanovništva
- održavanje agrobioraznolikosti i održivu uporabu prirodnih resursa
- doprinos lokalnim ekonomijama pozitivnim gospodarskim učincima
- doprinos ukupnom blagostanju lokalnih zajednica

Obiteljska poljoprivreda u EU ima

12 mil.
 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava

172 mil.
 hektara poljoprivrednog zemljišta i

25 mil.
 aktivnih poljoprivrednika

KLJUČ EUROPSKOG MODELA POLJOPRIVREDE

osnaživanje OPG-a

Zanimljiv je podatak kako su mladi poljoprivrednici najčešće nositelji većih gospodarstava koja su ekonomski isplativa i mogu pružiti prihvatljiv životni standard za obitelj, a najviše nositelja malih gospodarstava (do 5 ha) ima 55 i više godina, rekla je prof. Tolić i objasnila kako se ta pojava može pripisati činjenici da je poljoprivreda niskoprotivna ekonomska aktivnost i zato teže privlači mlade ljude i "biznis-orijentirane" osobe. Osim starenja poljoprivrednog stanovništva važne su i migracije mladih iz ruralnih područja, i to i prije preuzimanja poljoprivrednih gospodarstava, rekla je prof. Tolić i dodala kako je taj socijalni fenomen u poljoprivredi zahvatio cjelokupno područje EU i velik je izazov za razvoj ne samo poljoprivrede nego i ukupnog ruralnog područja EU, koje zauzima 91,6 % kopnenog područja.

MJERE ZA OPSTANAK OBITELJSKE POLJOPRIVREDE

● Europska komisija razmatra ključna pitanja održivog razvoja i opstanka obiteljske po-

ljoprivrede kao što su: najbolje poljoprivredne prakse, pristup novim tehnologijama i istraživanjima, organizacijski modeli za osnaživanje obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava s naglaskom na zadruge i proiz-

Obiteljska EU poljoprivreda u brojkama

OPG-ovi u EU čine

85 %

ukupnog broja poljoprivrednih gospodarstava, raspoložu sa

68 %

ukupne korištene poljoprivredne površine, zaslužni su za

71 %

ukupne vrijednosti poljoprivredne proizvodnje

vodačke organizacije, održivost i razvoj gospodarstava, transfer znanja i inovacija, jednakost prilika za žene i mlade poljoprivrednike, očuvanje ruralne baštine i dr.

● Akteri razvojnih politika diljem EU svjesni su demografske situacije u obiteljskoj poljoprivredi, što je potaknulo dubinske analize stanja tog sektora od lokalnih do najviših europskih razina.

● Provode se brojne konferencije diljem zemalja EU s jasnim ciljem donošenja održivih i lako primjenjivih politika kojima bi se ovo stanje popravilo u znatnoj mjeri.

● Generalni okvir za poboljšanje stanja daje Zajednička poljoprivredna politika kroz sustav direktnih plaćanja te kroz drugi stup - program ruralnog razvoja.

● Mladim su poljoprivrednicima na raspolaganju brojne potporne službe i udruženja na nacionalnoj razini, a na lokalnoj razini LAG-ovi, lokalne razvojne agencije, konzultanti i njihove mreže, obrazovne i istraživačke organizacije i drugi. ■

Maćehinski odnos prema zadrugama

● Unatoč tome što Europska komisija razmatra zadruge kao poslovne organizacije od presudnog značenja za razvoj obiteljskih gospodarstava, u Hrvatskoj se donose sve rigorozniji zakoni o zadrugama, kao što je povećanje broja osnivača zadruge sa 3 na 7, te obvezatni minimalni iznos za obračun bruto II plaće upravitelja zadruge, naglasila je prof. Tolić i objasnila kako prema tome samo obračunati doprinosi upravitelja zadruge iznose 1871,92 kune mjesečno, odnosno osnovica za obračun bruto I plaće je 5.030,35 kuna.

● Prvi navedeni zakon znatno je utjecao na smanjenje broja zadruga u 2012. godini, kada su se sve zadruge trebale uskladiti prema novom zakonu o zadrugama, istakla je prof. Tolić i dodala kako Zakon o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti (NN, 16/17.) članovima zadruga koji nemaju reguliran radni odnos onemogućuje pravo prijave u evidenciju Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, čime gube određene potpore za nezaposlene osobe.

● - Donošenje ovakvih zakona u suprotnosti je s preporukama EK o donošenju posebnih mjera za olakšavanje rada zadruga kao što su: poboljšanje profitabilnosti, osiguranje pravednog tržišnog natjecanja, olakšavanje pristupa tržištima, promocija zadruga mladima - rekla je prof. Tolić